...ygeer zilee garza baina.

1932 onii Janvaari 24 edər

20 (573)

...r byri garna.

Gazar byriin proletaarnuud negedegtyn! — Пролетарии всех стран, соединяйтесь!

# Buriaad-Mongoliin YNEN

BK (b) namiin B-M moziin komiteed ba B-M rispyybl. tebiin gyicedkeke komiteed bolon yiledber. ebleliin B-M. zeblel garb nd omonoos niiteiegdene

Dugaar neæcedlin yne 5 mengə.

Zakika yne: sara byriin 1 təkərig. Gadaada ulasta bol 1 tək. 50 mengə

AADRIS: Верхнеудинск, Центросоюзная 36.

## Japoonii ceregiin ky çen eşee nemeze baina.

Mygden 21(T). Naidamtai gazaruudaas medeecekeni: Ziaansii mozoos baruun koişki aimaguudta baisan „decremçediigi" ceberlekiin tula Zinzoon teeşe morin ceregiin brigaada ba artileeri ilgedgebe.

# BK(в) Namiin B-M moziin komiteediin janvaariiin pleenymiin den

(yrgelzelel ekini 18 dugaarta)

...n komiteediin IV dygeer ple-
...re gol bolgon kelcesen koj-
...r çukala zyil bolbol, kaba-
...giin kampaani ba kamtiin
...uulgiin zorilgo tukai baina.
...ziliin kabariin tarilgiin tese-
...teeree bolşoviig josoor gyi-
...maşa çukala şiidkekii çanar-
...men. Ene ziliin tarilgada
...langajaa kedmeriin çana-
...alaçalka uçartai baina.
... tukai, nek Moolotoviin
**...n byke kedmeride side-**
**...agta kemzeegi erdedke-**
**...daliigi çukalaçalka bişe,**
**...e aldener ilangajaa urga-**
**...aruulka ba kuriaalgiigi**
**...eke jabadaliigi byke ked-**
**...gol bolgono"** geseniigi yn-
...gon barimtalka josotoi azai.
...iire deerees ene ziliin kaba-
...gada bolşoviig josoor beled-
...gersen ziliin tarilgiin yjede
...oson dutagdal alduu byke-
...m karaadaa abça, ene zilde
...e zailuulkiin arga zyigi sə-
...n olzo, tuiliin emkiteigeer
... azalda oroko keregtei geze
...nymees zakisan baina. Ene
...ilangajaa kedmeriin çanarii-
...açalka ba urgaciigi saizaruu-
...daliigi gol bolgoko keregtei
...co çukalaçalba.

...Buriad Mongoliin rispyyb-
...r 1930 onii tarilga 308004 gaa
... 1931 ondo 347580 gaa
...(13,6% nemesen) baina. Ene
...i tarilgiigi kamta (namariin
...i) 400000 gaa kolgoko jo-
...ze batalba. Enyynees 86,4%
...osuudiin ba 1,9% sovkoo-
... 11,7% emçiin azaltanii
...ina. Ene josoor, engersen
...i tarilgaas 15,2% nemeke
...rgaciigi saizaruulkiin talaar
...n zilde 7% saizaruulka gesen
... baisan aad, ene keregiin
... ton muugaar kiigdesen ba
...eb gyiced dyyrgedee çigi
...isan. Menee zilde ilangajaa
... çanariigi saizaruulka jaba-
...nco çukala bolgozo, erkebi-
...engersen ziliinkees 10% sai-
... geze pleenym batalzai.

...iliin tarilgada kereglegdeke
... gyiced beledkeke jabadal
...kala baina. Menee zilde kam-
...00 ceentener yrisenie tariaan
...dene. Yrise kerengigi darui
...gyiced beledkeze, ceberleke
...ka jabadaliigi maşa erçem-
...emkidkeze, onco sain yriseer
...i erkebişe kangaka josotoi
...eenym bolbol byke rispyyb-
...orki kabaadaka emkinyydiigi
...an baina. Uçar iime deerees
...eledkeke jabadaliigi bolzoroos
...e bişe gyicedkeke keregtei.
...n kampaaniiin yjede emçiin
...igi martaza bolko ygii azai.
...e ziliin tarilgiin kampaaniiin
...kalaçalka basa nege gol zy-
...de, tariaalangiin azalda agra-
...igi ylemzeken kereglek e ba
... kerese çanariigi saizaruulka
...maşiniin kyce nebteryylke
...men. Agrateeknig ba bolbo-
...bol tariaanii azaliigi yiledke
...aaruulkiin çukala nekecel
...lko tula enyyn tukai tus plee-
...l zokiko zaabari gargasan
...nyyn tukai bidener **„teeknig**
**...ediigi şiidkene"** geze nek
... zaabaniigi barimtalan, tari-
...n teeknigiigi şudalka ba ta-
...azalda bolboson teeknigiigi
...ylke jabadaliigi ylemze çuka-
...josotoi azai. Gazariin kerese
...lka bolbosoruulka kereigiigi
... rifoormiin jabuulganuudtai
...lbootoigoor erkilke zailaşa
...

...iliin kabariin tarilgiin yjede
...TS-nuud baiguulgadaka ba
... 3 MTS-tai kamta 8 MTS
...aina. Tyynees gadana paariin
... MTS baiguulagdana. Kamta
...dotor manai rispyyblig dotor
... nuud bolzo, 5000 morinii
...378 traagtar kedmerilke bai-
...keregte tekeereke beledke-
...aliigi erçemteigeer erkilke
... Ende ilaangajaa kaadriin
...ton çukala baina, ene zil
...ma 108 tragtariin zolooço-

nor; 1000 kyn azal emkidkegçed; toocoo ketelegçed—100 kyn; byridkel kiigçed—1800 kyn; tariaa erkilegçed—900 kyn; ogoroodço —500 kyn; brigaadiiruud—200 kyn—kamta 8350 kyniigi beledkeke keregtei baina. MTS-nuud bol kabariin tarilgada Alair, Bookon, Deede Yde, Kiaagta, Mukarşiber, Selenge, Ekired—bulgad, kabaan aimagtuuda 100000 gaa şakam gazar kagalka karaatai azai. Enyyntei kamta (morinii) zydkekii kyciigi emkidkeke, byridkeke, beledkeke jabadaliigi martaza ogto bolko ygii maşa çukala kereg men.

Basa nege çukala zyil gekede, tarilgiin kedmeriigi dyyrgeke bolzoriigi ton bogonidkoko jabadal bolno. Өngersen zilge tarilga jike unzagairsan ba oroitoson deerees urgaciigi muuduulsan uçaruud ilerkei azai. Tere tula menee ziliin tarilgiigi ton bogoni bolzor (15—20 konog) dotor ton erçemtei emkiteigeer azallaza erkebişe gyicedkeke keregtei. Gadana, odoonoos ekilze kuriaalgiin jabadalda tekeerke beledkeke zailaşe ygii baina. Karbee, imagtala ton sainaar, ton emkiteigeer beledkeze tekeerze, ertees maşiina zebsegee zasaza, kycee zebeer emkidkeze çadabal tarilgiin çigi ba kuriaalgiin çigi tesebiigi erçemtei gyicedkeze çadagdaka azai.

**Kabariin tariigiin kampaani bolbol kamtiin azaluudiigi emkidkel ba aza akuin talaar bekizyylke jabadaliin gol nekecel bolko josotoi.** Odoo gol çukala bolko asuudal bolbol kamtiin azaluudiigi imagta toogiin talaar oloşoruulka bişe, çanariigi saizaruulka, emkidkel aza akuigi bekizyylke, kelceete azalda cem oruulka, niudarganii tegşedkeligi usadkaka jabadaluud men baina. Kabariin tarilgiin yjede kolkoosuudin azaliigi emkidkekedee bol ede bykeniigi bejelyylke ba jere tarilgiin kampaaniigi erkilkedee bol kolkoosuudiigi ulamaar bekizyylke jabadaltai ton nigta kolboko kereg—zailaşa ygii onco çukala kereg men bolno.

Jamar zyiliigi odoo kamtiin azalbaiguulgada gol bolkoko tukai manai EK(b) namiin Teb Komiteediin 1931 onii aavgusta 2 iin togtool doton ilerkei zaagdasan baina. tus togtool dotor tor yndesen rispyybligyydte kamtiin azalbaiguulga tukai. **„SSKR ulasiin bişe aimaguud juu ed bebosolruuldog ygii kereglegdeg aimaguudta kamtiin azalbaiguulgiigi jerenkii deere 1932—33 ondo dyyrgekiin karaataigaar kedmeriee jabuulkiigi namiin teb komiteed duradkana. Ilangajaa ede a maguud ba mozonuudta kamtiin azalbaiguulça tukai koeson kuslin koincos namnaka ygiigi olon emkinyydte namiin teb komiteed bolsenkeryylen zakina"** geze ton todorkoi zaasan baina.

Gebe çigi, manai rispyybligiin olonki aimaguudta kamtiin azalbaiguulgiin kurdabçalal tukai alduu kiigdesen baina. Olonki aimaguud bolbol kolkoosuudiigi bekizyylke jabadaliigi gol bolgoo ygii, karin talaar oloşoruulkiigi oroidozo, 1932 on dotor yrgeliin kamtaral yiledze dyyrgeke gesen togtooluudiigi batalsan baina. **Ene bolbol ton jike alduutai kereg men bolzoi.** Tere alduunuudiigi moziin komiteed çigi cag tukaida zasaza çadaa ygii, karin sentaabriin pleenym deere yrgelziin kamtaraliigi 1932 onii torşo dotor gyicedkeke geze togtoozo, aldugi ulam gynzegidkezei. Mon tere mete manai sonin çigi ene alduuta zyiliigi dabtalcaza baisan azai.

Odoo, IV pleenym bolbol ene alduunuud cem ileryylen temdegleze, caaşadaa zasaka zalaruulkiin eris arga zyinyydiigi sebegçelze, kamtiin azalbaiguulgiin kurdabçalal tukai zokiko togtool batalsan baina. Manai Buriaad Mongol rispyyblig dotor ene ziliin janvaariin 1 de byke ygiitei ba dunda çadaltanii 70% kamtiin azaluudta kamtarsan baiba. Ene 1932 onii torşo dotor bygede ygiitei ba dunda çadaltanii 80% kyrtele kamtiin azalda elsyylke geze pleenym togtooson baina. Ene zuuraa kolkoosuudiigi bekizyylke jabadaliigi nen ylemze çukalaçalka gesen azai. Moziin komiteediin IV dygeer pleenym bol, kedeenii azaliigi socaliis josoor şinedkeke jabadaliin gol nekeceliini kolkoosuudiigi emkidkel ba aza akuin talaar bekizyylkiin temecel, kolkoosuudiin azaliin kyciigi zebeer emkidkeke ba yiledberiin bytemziigi kegzyylke bolon kamtiin azaltaniigi agra zooteeknigtei taniilcuulka zergiin jabadaluud men geze, ede çukala zyilyydiigi bodoto kereg deere bejelyylke ba enyyn tukai namiin TK-iin zaabari togtooluudiigi byri mesen gyicedkeke josotoi gesen baina.

Kolkoosuudiigi emkidkel ba aza akuin talaar bekizyylke kereigiigi bejelyylen şiidkeke jabgdal bolbol kabariin tarilgiigi erçemtei gyicedkeze, caaşadaa kolkoosuudta ygiitei dunda emçiin azaltaniigi elsyylke jabadalda maşa çukala deken bolzo ekeni damzag ygii azai.

Tyynees gadana, tus pleenymees çukalaçalsan basa nege zyil gekede, manai kedeenii azalda ketelberilkii çanartai salbari bolko mal azaliigi socaliis josoor kegzyylkiin temeceliigi bolşoviig josoor gyicedkeke jabadalcalaar erkilke jabadal men bolno. Mal azaliin probleemiigi şiidkeke jabadaliin gol tyşeg bolbol **kolkoosuudiin mal kamtadkaka jabadal ba kolkoosuudiin kudaldaka ediin feermenyydiigi baiguulka jabadaliigi tyrgedkeke kereg bolon mal azaliin sovkoosuudiigi şineş ineer baiguulka jabadal men azai.**

Enyyntei nege mesen mal azalda kool tezeeliin beki suuri baiguulka maşa çukala baina. Ene zilde maliin kool bolko tariaalangiin kemzeegi 133000 gaa bolgoko ba ebese cabcaka maşiiniin staancanuudiigi 12 bolgoko geze tus pleenym batalba.

Ene bygede jike zorilgonuudiigi gyicedkekedee buta cokigdasan ygi bol gyiced ykee edii angiin daisan niudargaçuudiin zerilceltei eris çanga temecel kiike ben tyryynii çukala zorilgo bolono. Ene temecel dotor çe bolko oportuniistanar ba „eeree byteke" jabadalda naidagçadtai şuud temecel kiike nen tyryynii çukala yyrge men geze medeke keregtei.

„Angiin seremziigi tuiliin jike sonorzuulan, angiin daisadtai temeceke bolşoviigiin çadabariigi ulam kyçezyylze, angiin daisanii teleelegçed bolko odoo yjede ilangajaa ajuultai baruunii oportuniistanar ba „zyynii" nuglaa bolon yndesenii asuudalda leeninii bodolgiigi kelberyylegçed bolood, namda karşa kontarbaanda ba Leeninde esergyy kelberiiyydiin eşe ukaanii çigi talaar bodoto dyreşeliin çigi talaar yzegdekede emekei libiralizaan barimtalza ajaldan dagaldaka jabadal bygedetei ulam çangaar ulam kurcaar kojor teişe karaza temeceke josotoi. Ene bolbol taban ziliin tesebiigi derben zilde dyyrgekiin tələe, socalismigi erçemtei ilaltatai baiguulkiin tələe nam ba kedmeriçen angi bolon byke azalçanii temeceke temeceliin gol tyşeg naidabari men bolko baina" geze tus pleenymiin togtool dotor durdasagdaza byke kedmeriin gol bolgon batalbal zokino.

## Centriismiin emkiees garan komuniisiin zergede zagsaba.

Beerlin, 21(T) Leeninii negçesen ba Kaaral Liibkneekte, Rooza Liygsimbyrgiiniigi alasanii uidkalta ederyydte zaluuçuudiin Zeideeciin centriisiin emkide baisan 50 zaluuçuud, tyynees garça komsomooliin zergede orobo. Miikedbaak (Urida Germaani) kotodo tus kotiin (byrgomiister) zakirgaagi erkilegçe ba niitiin zonkilogço, 10 kedmeriçed oncozo komuniisiin nutagiin yyriigi togtoobo. Men Gamburga kotodo derben cuglaan deere 341 kyn orobo.

# Germaaniiin komuniis nam kapitaliisamtai temecekiin tula olon niitiigi elsyylze baina

## Komuniis namiin zygees bolşiviig nek. Teelmen prezideentiin tuşaalda duradkagdaba.

Beerlin, 19(T). Odoo kapitaliiş Germaanida jabuulagdaza baigaa prozideentiin (ulasiin tyryygiin) sunguulida Germaaniiin komuniis nam bolbol onco bejee daasan etegeed bolzo kabaadaka geen juuma. Komuniis namiin teb komiteediin zegees prezideentiin tuşaalda kedmeriçenii ulaan teleelegçe bolzo sungagdakiigi Germaaniiin komuniis namiin udaridagça Eernste Teelman duridkagdaba.

Komuniis nam bolbol bykii angiin emkinyyd ba prolitaariin negedkemel froontiigi tysen sungaltiin temeceligi paarlaamintiin busa niitiin kampaaniiin josoor dooro dursagdasan loozon tabiza engergene, gebel: „Angi angida esergyy; negedemel ulaan froonto Zeveriinge—Giitleryydiin kara yzelde esergyy; kedmeriçenii ulaan teleelegçiin tula garaa ergeze kapitaaltan, faşiistanuud, socaal-demokraaduudiin teleelegçediigi arcaka; niitiin ba yndesenii çelee erke olgoko teleelegçede garaa ergeze dain ceregiin ba reparaaciin teleelegçiigi arcaka; çadal ygiineriin teleelegçede garaa ergeze byrziineriin teleelegçiigi arcaka; kileeme ba celee erkiin tula temeceze bogool tuliuur baidaltai esergyyceke; SSSR ulastai bata kolboo baiguulka socaliis Germaaniin tula temeceze tegeseg baidalda oroson kapitaliismiigi esergyyceke".

Yiledberiirn oron ba azaliin kyce duridkaka gazar metenyydte negedemel ulaan komiteeduudiigi baiguulza eesediingee gariigi kedmeriçen ulaan teleelegçe neker teelmanda ergekiigi Germaaniiin komuniis namiin zegees uriaalan duudana.

# Buriaad-Mongol ulasiin komuniis deede surguuli neekede zoriuulba

(ekini 19 dugaarta)

Tus institytyd bolbol ankan tyryynee gol yndesen tasaguud ba eçene tasaguudtaigaar neegdeke baina. Ene zuuraa gol yndesen tasaguud dotoroo tus tuskai salbaritaigaar neegdene: Namiin baiguulaltiin, surtal nebteryylegçediin, komsomooliin ba beledkeliin salbarinuud baiguulagdana.

Namiin baiguulaltiin tasag bolbol, namiin emkinyydiigi udaridagçad, aimagiin namiin komiteediin darganar, tomokon yiledberiin oronuud, M.T.S., kolkoosuud, sovkoosuudiin namiin kollegtiiviin ketelberilegçediigi beledkene.

Surtal nebteryylke tasag bol, surtal nebteryylegçed, teeknikyym, rabfaag, ederiin ba ydeşiin zeblel namiin surguulinuudta niite—ulas teriin kedmeriigi ketelberilegçediigi beledkeke baina.

Komsomooliin tasag bolbol, komsomooliin emkinyydiigi udaridagçad, aimagiin komsomooliin komiteediin darga, jikeken yiledberiin gazaruud, tomokon sovkoos, kolkoosiin ba MTS-iin komsomooliin kollegtiiviin ketelberilegçediigi beledkeke azai.

Beledkeliin tasag kadaa, tus surguuliin gol yndesen tasaguudta oroko suragçadiigi beledkekedee, çukam yndesen tasagta orozo çadaka çadabaritai suragçadiigi beledkene. (Tus surguulida abka todorkoi zaabari „B-M. Praavda" soninii №266 da garasan baina, tende yzegtii).

Buriaadiin kedmeriçen, kolkoosiin geşyyd, ygiitei kelesençe dunda çadaltan emçiin azaltanii dundaas kubiskaliin—Maarks Leeninii tioorido şudalsan mergezeltei kaadriigi beledkeke jabadal bolbol byke moziin namiin emkinyydiin kereg men.

Komuniisiin deede surguuliigi baiguulkada aimag rajoonuudiin namiin komiteeduudiin zorilgo jamar baika bei? Aimaguudiin emkinyydees tus surguulida stydeenteneriigi şalgan elsyylke jabadaliigi ertees beledkelteigeer, çanartaigaar beledkeke josotoi. Өngersen 1931 ondo zeblel namiin surguulida suragçadiigi elsyylze gyicedkeke jabadal jikeken dutamag muugaar engergegdesen baika. Jere tus deede surguuliin byke tasaguudta tiooriigi niileed şudalsan neked keregtei baika baina.

Komuniismiin deede surguulida suragçadiigi kamtaruulan gyicedkeke jabadal bol, nileed berkeşeltei baikani, kerbee aimaguudiin namiin komiteeduud zygees tus surguulida suragçadiigi beledkeke tukai onco sanalaa tabiza, çadabaritaigaar beledkeze çadabal, komuniisiin deede surguuli igi zeblel namiin surguulida ergiyylke ygii baiza çadagdana.

B-M. komuniismiin deede surguuliigi zokioon emkidkeke beledkeliin kedmeriigi jabuulkiin gadana, nen tyryynee namiin Buriaad kaadriigi beledkeke jabadalda çukala kereglegdeke yndesen kelen deere biçegdesen nom debteryyd jikeken dutamag baiza baina.

Buriaad-Mongol ulasiin kebleliin kereigiigi erkilke gazariin yynii urdateiki ketelberilegçed bolbol keden zilyydte, Maarks Englis, Leenin bişeçigi udaridagçadiin zokiool debteryydiigi yndesen kelen deeree orçuulan kebleke keregte kabaadaa ygii baisaniini temdegleke keregtei bolzoi.

Kebleliin keregiigi erkilke gazar bolbol, BK(b) Namiin moziin komiteediin 3 dugaar pleenymiin daabariin josoor ene 1932 ondo Leeninii 6 boti debteryyd ba „Leeniniismiin asuudaluud" geze Staalinii debteriigi nen tyryyn orçuulan gargaka bolson baina.

Ene zyilyyd bolbol baiguulagdakajaa baigaa komuniismiin geede surguuliin surgaka debteryydiin yndesen debter men bolkoni zailaşa ygii tula, kebleliin keregiigi erkilke gazar tus debteryydiigi bolzor dotoroni belen bolgoko baitugai bolzoroosni uridçalan dyyrgeze belen bolgokoni daiçalakii zorilgo bolzoi. Ene debteryydiigi gancakan komuniisiin deede surguuli bagşanariigi beledkekee deede surguulinuud, zeblel namiin surguulinuudta maşa çukala keregtei bolood dyyrke bişe, karin byke arad niite ba aka dyy bolko Mongol arad ulasta aikabtar çukala kereglegdeke josotoi azai.

Zygeer, ene debteryyd instityydiin suraka debter kangagdaka bişe, karin ulam byri yndesen kelenii nom debteryyd tuiliin oloor kereglegdeke tula, tus intityydte tuskai nom debteryydiigi zokiooko ocuulka tasag baiguulagdaka bolno. Enyyniigi imagta zeb ba çadabaritaigaar emkidkeze, odoo baigaa mergezeltei orçuulagçadiigi elsyylen baiguulza çadabal tus surguuliin suralcaka debteryydeer kangagdaka josotoi baina.

Tus namiin deede surguuliigi neeke jabadalda byke Buriaad ulasiin namiin, komsomooliin ba yiledberçenii eblelyydiin emkinyydiin kamag kyçee elsyylke josotoi ba Buriaad-Mongoliin komuniismiin deede surguuli bolbol, Maarkas-Leeninii tioorioor beki zebseglesen bolşiviigiin daiçalakii çadabaritai mergezesen namiin kaadriigi beledkekiin tələe temecen zagsajaa

M. Kim.

# Moridiigi zөbөөr өskөbөrilkө

## Moridoo kair gam ygii dajaka jabadaltai eris temeceze tyynii karuusiigi narizuulka.

### Maliigi bolboson josoor yskәkә ba emçeleke jabadaliin doodo kemzee - Vetzoomiinimym

### Aduunii yylteriigi sai zaruulan өskөbөrilөkө tukai.

Azalçan aradiin өdөr bykeniigee kөdөlmөridө kereglen baidag moridiigi ba mөn moridiin yylteriigi saizaruulan өskөbөrilөkө gazaraa baisan aduu moridiin, eldeb kaldabarita ba kaldabari ygii çigi өbөçөn ygii baikiigi kyseke bolood, kөrbejee tiime өbөçөnii bii bolboçigi, tere cagtani anaakiin tukai dooro nerlegdeke zyilyydiigi sakiza baibal zokiono.

### Moridiin bairiigi cebe rleke tukai.

Zadagai ba bytyy çigi bolboloni, moridiin bairiigi өdөr bykende arilgan ceberleze baika ucartai baina, mөn baira dotorki dөbiskeriin noroson baibalani, tyyniigi abça, kurai dөbisker dөbiske uçartai baina. Kөrbejee bytyy baira bolboloni,ziliin 2 oos eceөn bişe kananuud ba potoloog bolood şeliigini saitar ceberlesөnii syyleer, şine idkegdөsөnii cagaan şokoigoor cagaadaza orkiko keregtei.

Şibke bolood şabasiigini moridiin bairiin gadaa, beledkegdөsөn kanza dotor juu surgaag modoor barigdasan caiba dotor cugluulaza, tөrөniigee gurban konog byri, mөn bairaas zuun meetereөs oiroo bişe ba salkinii doodô talada şibke kadagaladag gazaraa kadagalaza baika uçartai.

**Azaglalta:** Kөrbejee bytyy bairada baidag, moridiin dөbiskeriigi, borootoi juu casatai cagta, bairiini yydenii tasag dotor kataaza bolno.

Moridiin idөөledeg otologi (cabiigi) yzөngi gaşalangi yner ygii bailgakiin tukai. өdөr bykende ugaan ceberleze baibal zokino.

### Aduu moridiigi karuu saika tukai.

Cagiin ulariiin tungalag ba, moridooroo kiike kөdөlmөri ygii yjedee, engөryy jikeer daaraka bolood kaluucaka ygiigeer çadabal bykeli өdөr soizo—ujaza baibal zokistoi baina.

Morigtoo өdөr byri kool өkөөs urid juu koolluulsanii syyleer 1-2 cag engөrgөzө moridiingoo bykii bejedөnj kaldasan eldeb kokir şibke bolood şoroi toodkiigini, kirmuuraar ba booson soloomoor kirman arilgakaas gadna muukai bolson gazariigini usaar ugaaza katatalani arçan ceberleke keregtei baina. Moridiigoo ceberlekedөө bairaasani gargaza ceberleke josotoi ba kөrbejee casa boroonii orozo baibalani yydeniini tasalgada ceberlekede bolno. Eneentiigee daşaramduulan moridiingoo tuuraida kaldasan eldeb muukai şibke şabasiigi arilgaka zuuraa takanuudiini şinçelen yzeke josotoi baina. Mөn niydiigini ceberken bөsөөr serimzeteigeer arşaka keregtei.

Taka ygii tuurainuudiigini sara byri juu ali zasabari keregleke bolkolooriini kinuuraar juu ali kutagaar turuuniigini kinagdan zasagdaza baika ba mөn takalagdasan kyliin takanuudiigi sara kagasaas, kojor sara tukai bolood şineer selbin takalaza baibal zokino.

Kyitenii cagta ba kyiten bairada baidag moridiigi işigii juu rogoozoor nemneze dulaalaza bailgabal zokino.

### Koolluulga tukai.

Moridiin ideke kooliin өbөsiigi eldeb kaldabarita өbөçөn ygii gedөze, maliin argaçanaraar saişaagdasan nutagaas beledkeke keregtei baina.

Muugaar azallaza. muukaigaar kuriaagdasan geke juu, gazarta udaan kөbtөsөn, boroodo oroson. gaşalaza ynertei boloson, karalasan bolood, utaatai, buritai boloson өbөsө egçө bolko ygiigees gadana, mөn moridiin bejede kaltai, korotoi өbөsөn kolica ygii, idyylekede ton taaramzatai saikan өbөsөn baika uçartai. Maliin argaçad ba zooteekniggyyd bolbol, moridto idyyleke өbөsөnii çanar çimiigi şinzeleze baika uçartai Moridto өbөsө kool өkөdөө kemzyyteigeer ba bolzootoi nege cagta өkө keregtei. Mөn aduu moridiigoo tomo zize ba kygşөnzaluugiin bolood unagadasan ba ygiin ilgaatangaar idөөlyyleke keregtei baina.

Өbөsө nemeze өkөdөө tariaan bolood talkanii sagçadasa mөtiigi өdөriin 2-3 dakin өgөlcөkө bolno. Zygeer unagdasan morindo kaluugaar tariaa idyylze bolko ygii, tyynii kyjesenii gyiced kataza kyresen ba usalasanii koino 1, 5-3 cag bolgozo өkө josotoi baina.

Өbөsenii moriigi gancada nogoondo tabiza bolko ygii, aalikan daskaasaar tabika josotoi ba mөn nogoonii moriigi kuurai kooldo(gariin өbөsөnde) uruulkadaa mөn urda mөtө daskaasaar uruulka uçartai baina.

Zunii cagta şine noiton nogoo morindo idyylkiin tula beledkekedee 1 syydkees udaan cagta keregleze bolko ygii.

Namag jiketei ba kuzirmagtai, kabadar өbөçөnii kyresen, kaşag korokoi elbegtei nuga tala gazaraa aduu moridiigi aduulabal eldeb ajuulta kaldabaritai өbөçөntei dairaldaza bolko tula, tiime gazaraa aduulan bailgakiigi sergiileke keregtei bainaa.

Çanga naratai, çanga salkitai, kyiten borootoi, zabartai manatai bolood jike şyydertei caguudta aduu moridiigi aduulakajaa kedөө gargaza bolko ygii.

Jike kөdөlmөri kiisenii syyleer kalaza kyleresөn moridiigi, gyiced kyrgeze, 1-2 cag bolosonii koino şine kadasan nogoo egçө juu ali çiigtei goliin ylende tabikada bolko baina.

### Moridiigi usalaka tukai

Jөrөnkiidөө, moriigi өdөriin 3 udaa usalka uçartai bolboçigi, ton kaluunii cagta өdөriin 4 dakin usalabal taaramzatai bolno. Moridiigi usalkadaa, eldeb burtagaar koliidoo ygii, korokoi ygii ceber tungalag aadla kyiteber bylieen kudagiin usaar usalkada bolko çigi, ton kyiten kudagaas juu bulagaas usalakiigi sanabal, usalkaas urid ongocodo juu togoo dotor udkaza kyiteber bylieen bolgozo usalka josotoi bainaa.

Өbөliin cagta moridiigoo baira dotorni bailgaza usalka keregtei baina, mөn urda mөtө usiigi togoon dotor kiize usalaka bolboçigi 1 syydkiin kubi (noormoos) jike usa uskaza bolko ygii.

Togoon dotorki usanaas, moriigoo usaladag kөnөgөөrөө uskaza bolko ygii, juunda bolko ygii bolbob gekede, tere kөnөgtөni eldeb muukai juumna kaldasanaa togootoi usanda orozo bolno. Tiime tula, togoonoos uskadag tusagaar udkuuritai baika ba tereniigee gazarta tabil ygii ceber bailgaka keregtei baina,

Kөrbejee. aduu moridiingoo bairaas kolo baisan bulag juu kudagaas usalaka gebel, koorondoki jabadaldani ton aalikan kөtөlөzө juu tuuza oçoko keregtei. Mөn bucakadaa aalikanaar kataruulbal zokino. Tariaanii moridiigi, tariaa өkөөs urida 15-30 minyyte tukai usalaka keregtei. Kөdөlmөri kiize ecesөn bolood jikeer kөlөrөsөn moridiin kөlөsөjөө kataasan koinoni usalka keregtei bainaa (1,5-3 cag)

Jike kөlөrөsөn, kalasan moridiigi kyiten usaar usalaza bolko ygii ba kaluun byliееn usaar usalabal zokikoos gadana, gancata cadtalani usalaza bolko ygii ba kas kөnөgiin karaataigaar 1-2 dakin usalaka keregtei.

### Moridiigi usanda samaruulaka tukai.

Salki ygii, ton dulaakan cagta moridiigi usanda bariza bolko gebeçigi ilangajaa dulaakan edөşiin yjede jike sain baina, jөrө usanda barikaas urid 1. cagiin tukai juu barisaniigaa syyleer 1. cag bolzo tariaan kooliigi egçө bolno. Çanga naratai cagta bolola jikeer kalasan moridiigi daaratalani ba ecөtөieni usan dotor samaruulan balgaza bolko ygii. Samaruulasanii—gaa syyleer moridiin goo noiton bejiigini saitar arçaad dulaacatalani kataruulaka keregtei baina. Ilangajaa jike kөndө kөdөlmөriiin yjede moridiigi cag cagta amaruulan jabaka keregtei baina.

Keelitei gyyn aduusaar kөdөlmөri kiideg bolbol, keelitei jabaka cagiini kojor kubaaza syyliin kubi cagta ton kөngөn kөdөlmөri kiizee bolko gebçigi keelideni gemtei korotoi bolko ygiigini seremzeleze jabaka keregtei baina. Mөn terekөөsөni urida 1,5—2 nideliiin kiritei bolzo, tiime gyygeer kөdөlmөrilөkiigөө ogtolon zogsoko uçartai, tereeniigee amaruulan bejiini kyçee gargaza kytelen jabuulaza kөdelgөzө baibal jike sain baina.

Gyy tyryylөdөg tusagaar ceber tasag baika keregtei.

### Gyydiigi tyryylke tukai.

Unaganii garakada ceber solooma dibesker deere abka ba kyiisiigini kerosiin ba jood, dabkrai g. m, juuma tyrkieen boro utasaar (niidkeer) ujaza tөre ujaagiigaa doodo talaarani 1 kuruugiin kemzeeteigeer ogtolood, mөn durcagdasan kөden zyiliin jumanuudiin ali negiigini tөrkөzө orkiko keregtei baina. Nabtasiigini gazaa gargaza gazarta bulaza orkiko ba kөrbejee dutuu unaga gargaka bolood, unagiigini dotoroosni abka (aboorta) kiike bolbol maliin argaçanda yzyylke keregtei. Gyy tyryylsen tasalgajaa ceberleke ba mөn dutuu unaga gargaka juu aboorta kiisen bolbol tere tasalgadaa dizinfeekce kiize ariuudkaka keregtei baina.

### Morinii zөbsөg tukai.

Kөdөlmөriiin morid bolbol bejede ton taarasan zөbsөgyydtei baika uçartai ba kөdөlmөriiin syyleer, tere zөbsөgyydiigini saitar arçan ceberleed, kadagalaka keregtei baina. Moridiin kөlөsөndө juu noitondo orozo noroson zөbsөgiini korcoin kataza bolko tula dabirkai juu zagasanii toso tөrkөzө zөөlөkөnөөr kataaka bolood ton bөtөn bailgaka keregtei baina.

### Kaldabarita өbөçөnөөs aduu moridiigoo kamagaalan baika tukai.

Kөdөөgөөs ondoo moridiigi acarakadaa juu, өөsөdiingөө moridoor kөdөlmөri kiize jabakadaa bişe moridoor niilyylsen abaasa, bairaas kөdөө garaa ygii aduusadaaraa gancada niilyyleze bolko ygii, niilyylkees urida 2 nideeliiin turşaa dotor karantiinda bailgaza ynөkөөr өbөçөn ygii asani labtai medeed niilyylke keregtei. Karantiinda bailgakadaa bişe moridtojoo niilyylen ygiigeer kөdөlmөri kiize baikada bonol.

### Kaldabarita өbөçөnii bii bolbol jamar kemzee abka uçartaib?

Moridoos, kaldabarita өbөçөn juu geze sezeglemөөr өbөçөnөөr өbөdbөlni, darui cagtaa maliin argaçanda oçoko ba, өbөçөn moriigoo elyyr moridoos kolduulza, baisan tasalgiigini ba tere çadarani baisan şibke şabaasiigi arilgaka bolood dөbiskeriigini dezenfeegcөdөn ariuudkaka keregtei. Mөn şibke şabaasiigini kolo abaaçaza şataaka keregtei baina. өbөçөlөsөn morinii keregsel bygediigi dizinfeegcөdөzө ariuudkaka uçartai baina.

Moridiin ykөbөl, ykesen bejiigini serimzteikөnөөr moridiin bairaas gargaza maliin mogiilada abaaçaad doogtorto yzyyleed, syyleerni kojor meeterees deere bişe bulaka josotoi baina.

Ykesen mal çirekiin tula tusagaar zokiooson, temөөrө byrisen terge ba şargatai baika keregtei. Ykesen maliin arasiigi gancala maliin argaçanii sojorkoloor өbçөө bolko ba zygeer kaldabarita өbөçөnөөs busa eldeb ilete kaldabari ygii geşe өbçөөr ykesөn bolboloni zaabol argaçanii sojorkol keregtei bişe baina.

Moridiigoo baira çadar ba, baira dotorni, kudagaa, mori usaladag togoon g. m. juumanaa tusagaar moridiigi ba busa maluudiigi dytylyylze bolko ygiigees bişe bagtaagal albiin kөregeer jabasan kynyydees bişe zoniigi mөn dytylyylze bolko ygii, moridoo usaldag kөnөgөө busa mal usalaza bolko ygii ba kaldabaritai өbөçөn moridiigoo usalaka tusagaar kөnөgtөi baika uçartai.

Maliin bairiigi bolood, maliigi arig ceberөөr bailgakiin tula gargasanzzaabariigi azal bykenөө bol bolgoul, kөdөlmөriçidiigee yyntei taniluAka josotoi baina.

**Azagalta:** Aduu өskөbөrilөkө sobkoos, morinii zavuudiin bairanuud, ippodroomuud bolbol RSFSRiin Gazar toriaalangiin jaamanii gargasan aduunii yylteri saizaruulka өskөbөrilөkө tukai gargasan zaabariigi dyyrgelte bolgoko uçartai baina.

[illegible]

### Japoonii ceregyyd şine şine nutaguudiigi den abça baina.

#### Beidzaan Tukaada kojoriigi ezelbe.

Şankai. 21(T). Kitadiin ceregyydtei eris tes baildasanii eceste japoonii ceregyyd Zekee moziin kile şadarki Beidzaan geze cerregiin strateegiin çanartai nutagiigi ezelbe. zuura kitadiin ceregyyd jikeeken tololcoo bolt syylde kitadiin 50 cereg Japoonii ceregyyd Zin miinaas baruulzaa Ziaans şe mөrdөlgө biderelge k

Şankai 21(T) Tukaado geze nutagiigi japoonii ceregyydiin ezelke

#### „Çөlөө erkete" Manzuur ulasta gu mozonuud bagtalcana.

Tokioo, 21(T) Asakii soninii mөdөөgeer fevraali 11 de togtoko gesen „Çөlөө erkete" Manzuuriin gөrөndө M ygdenii, Giirinii, Keibydziaanii mozonuud orolcoko lukai Keilydziaanii zasagudi kөөrөldөө kiibe.

Soninii erkilegçe C. Dondobiin.





В.-Удинск, тип. БГИ зак. 38 тираж 380 Бирулт №390